

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 27ης Ιουνίου 2000 *

Στην υπόθεση T-72/99,

Karl L. Meyer, κάτοικος Uturoa (νήσος Raiatea, Γαλλική Πολυνησία), εκπροσωπούμενος από τον J.-D. des Arcis, δικηγόρο Papeete, και τον C. A. Kupferberg, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον H. Rakowski, πρέσβη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, 20-22, avenue Émile Reuter,

ενάγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον X. Lewis, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο αγωγή για την αποκατάσταση των ζημιών που φέρεται ότι υπέστη ο ενάγων λόγω του ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αναπτύξεως, παρά τη σχετική δέσμευση που είχε αναλάβει, δεν κατέβαλε την επιδότηση που προοριζόταν για πρόγραμμα φυτεύσεως τροπικών οπωροφόρων δένδρων στη νήσο Raiatea,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, J. Azizi και Μ. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: G. Herzig, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 30ής Μαρτίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Το άρθρο 125 της αποφάσεως 80/1186/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1980, σχετικά με τη σύνδεση των υπερπόντιων χωρών και εδαφών με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΕ L 361, σ. 1), προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο

Αναπτύξεως (ΕΤΑ) μπορεί να συμμετάσχει στη χρηματοδότηση μικροπρογραμμάτων στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ). Η απόφαση 80/1186 έχει πάψει να ισχύει. Σήμερα, οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και των ΥΧΕ διέπονται από την απόφαση 91/482/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη σύνδεση των υπερπόντιων χωρών και εδαφών με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΕ L 263, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 97/803/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 1997, για την ενδιάμεση αναθεώρηση της αποφάσεως 91/482 (ΕΕ L 329, σ. 50).

- 2 Στις 25 Σεπτεμβρίου 1987, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα συνήψε με τη Γαλλική Πολυνησία σύμβαση χρηματοδότησεως για την εκτέλεση προγράμματος μικροπρογραμμάτων (στο εξής: Σύμβαση) στη νήσο Raiatea. Νομική βάση της Συμβάσεως είναι η απόφαση 80/1186.
- 3 Το άρθρο 3 των ειδικών ρητρών της Συμβάσεως έχει ως εξής:

«Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τη δημιουργία 40 φυτειών, 1,5 έως 2,5 εκτάρια η καθεμία, ανανά και άλλων οπωροφόρων.

Το ΕΤΑ χρηματοδοτεί το 50 % των δαπανών δημιουργίας των φυτειών, καθώς και την αγορά δύο οχημάτων (...).»

- 4 Βάσει της Συμβάσεως (άρθρο 2 των ειδικών ρητρών και παράρτημα ΙΒ), το ΕΤΑ δεσμεύθηκε να χορηγήσει 300 000 ECU. Η ίδια Σύμβαση προέβλεπε συμμετοχή των πολυνησιακών αρχών μέχρι ποσού 380 000 ECU και προσωπική συνεισφορά εκ μέρους των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα γεωργών, μέχρι ποσού 810 000 ECU (παράρτημα ΙΒ των ειδικών ρητρών).

5 Όσον αφορά την εκτέλεση του προγράμματος, το άρθρο 4, στοιχείο γ', των ειδικών ρητρών της Συμβάσεως προέβλεπε ότι «κύριος του έργου θα είναι η Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας του οικείου υπερπόντιου εδάφους».

6 Το άρθρο VIII των ειδικών ρητρών της Συμβάσεως έχει ως εξής:

«Το υπερπόντιο έδαφος μπορεί, εφόσον συμφωνεί η Επιτροπή, να παραιτηθεί εν όλω ή εν μέρει από την εκτέλεση του προγράμματος.

Οι όροι της παραίτησεως αυτής ρυθμίζονται με ανταλλαγή επιστολών.

Οι σχετικές με το εγκαταλειφθέν πρόγραμμα πιστώσεις που δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί μπορούν να διατεθούν για άλλα σχέδια χρηματοδοτούμενα από το ΕΤΑ στο οικείο υπερπόντιο έδαφος.»

Ιστορικό της διαφοράς

7 Ο ενάγων εκμεταλλεύεται φύτεια τροπικών οπωροφόρων στη νήσο Raiatea.

8 Τον Οκτώβριο του 1991 μετέσχε σε συνάντηση που έγινε στη νήσο Tahaa, στην οποία συμμετέσχον εκπρόσωποι της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων ο κ. Αλεξανδράκης, αρχηγός αποστολής, καθώς και πέντε υπουργοί της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Πολυνησίας. Κατά τη συνάντηση αυτή, ο κ. Αλεξανδράκης παρουσίασε το προ-

βλεπόμενο στη Σύμβαση πρόγραμμα μικροπρογραμμάτων σχετικά με τη φύτευση ανανά και άλλων οπωροφόρων στη νήσο Raiatea (στο εξής: πρόγραμμα φυτεύσεως).

- 9 Ο ενάγων προσκόμισε την ακόλουθη δήλωση του κ. Tetuanui, τοπικού συμβούλου και δημάρχου Tahaa, σχετικά με τη συνάντηση του Οκτωβρίου 1991:

«(...) τον Οκτώβριο του 1991, ως τοπικός σύμβουλος και δήμαρχος Tahaa, κάλεσα [τον ενάγοντα] να συμμετάσχει σε συνάντηση με τρεις υπαλλήλους του γραφείου της Επιτροπής στη Suva, Fiji.

Ο αρχηγός της αποστολής, κ. Αλεξανδράκης, συνοδευόταν από πέντε υπουργούς της Κυβερνήσεως του εδάφους. Πρότεινε επιδότηση 35 εκατομμυρίων φράγκων ειρηνικού (FCP) για τους γεωργούς της Raiatea, προκειμένου να εφαρμόσουν μικροπρόγραμμα φυτεύσεως οπωροφόρων, υπό τον άμεσο έλεγχο του Αναεαίι Colomes, τεχνικού υπαλλήλου της Υπηρεσίας Αγροτικής Οικονομίας της Uturoa, Raiatea (...).».

- 10 Σύμφωνα με τον ενάγοντα, «η εκτέλεση και η επίβλεψη της υλοποίησης του μικροπρογράμματος αυτού ανατέθηκε στην Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας της Raiatea. Ο ενάγων, ιδιοκτήτης φυτείας 44 εκταρίων, συμφώνησε να μετάσχει. Το 1992 φύτεψε την ποσότητα πρόσθετων οπωροφόρων δένδρων που του αντιστοιχούσε και η Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας της Raiatea τον καταχώρισε ως δικαιούχο 3,3 εκατομμυρίων FCP [= 181 518 γαλλικών φράγκων (FRF)] από τα 35 εκατομμύρια FCP που διέθεσε το ΕΤΑ για τους γεωργούς της Raiatea».
- 11 Ο ενάγων υποστηρίζει επίσης ότι «η Υπηρεσία Γεωργίας της κυβερνήσεως του υπερπόντιου εδάφους όχι μόνον του υπέδειξε ποια οπωροφόρα δένδρα να φυτέψει, αλλά του προμήθευσε και του πώλησε δικά της φυτά, εγκρίνοντας γι' αυτόν 3,3 εκατομμύρια FCP από την εκ μέρους του ΕΤΑ χορηγηθείσα επιδότηση». Έτσι, για

την εφαρμογή του προγράμματος φυτεύσεως, ο ενάγων φύτεψε 380 γκουάβες, 65 ανόνες, 280 μάνγκο, 65 000 ανανάδες και 1 000 παπάγιες.

- 12 Ο ενάγων ισχυρίζεται ακόμη ότι, «αφού εκπλήρωσε την από τη συμφωνία του απορρέουσα υποχρέωση, ζήτησε ευλόγως την καταβολή του ποσού που του αντιστοιχούσε από την επιδότηση του ΕΤΑ».
- 13 Υποστηρίζει επίσης ότι, μολονότι «εκπλήρωσε την από τη συμφωνία του απορρέουσα υποχρέωση, ουδέποτε πληρώθηκε». Έλαβε αρκετές εξηγήσεις όσον αφορά τη μη πληρωμή της επιδοτήσεως, μεταξύ των οποίων και ότι οι τοπικές αρχές χρησιμοποίησαν τα χρήματα για άλλο σκοπό.
- 14 Τον Σεπτέμβριο του 1997, κατόπιν επαφών με τους εκπροσώπους του Ελεγκτικού Συνεδρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο ενάγων πληροφορήθηκε, αφενός, ότι οι τοπικές αρχές χρησιμοποίησαν τα κεφάλαια που τους διέθεσε το ΕΤΑ για την αγορά οχημάτων και, αφετέρου, ότι τα κεφάλαια αυτά επεστράφησαν στο ΕΤΑ.
- 15 Ο ενάγων ουδέποτε έλαβε οποιαδήποτε επιδότηση για τα τροπικά οπωροφόρα δένδρα που φύτεψε το 1992.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 16 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Μαρτίου 1999, ο ενάγων άσκησε την παρούσα αγωγή.

- 17 Με υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1999, που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 7 Ιουνίου 1999, η Επιτροπή προέτεινε ένσταση απαραδέκτου δυνάμει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 18 Με διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1999, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε τη συνεξέταση της προταθείσας ενστάσεως απαραδέκτου με την ουσία της υποθέσεως.
- 19 Ο ενάγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να κρίνει παραδεκτά όλα τα αγωγικά αιτήματα,
  - να αποφανθεί ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει μόλις τον Σεπτέμβριο του 1997, οπότε το Ελεγκτικό Συνέδριο διαπίστωσε τα γεγονότα,
  - να αποφανθεί ότι η Επιτροπή (το ΕΤΑ), καθόσον παρέλειψε να ενεργήσει, δεν εκπλήρωσε υπαιτίως υποχρέωση την οποία υπείχε, γεγονός το οποίο συνιστά συγχρόνως προσβολή δικαιολογημένης εμπιστοσύνης,
  - να αποφανθεί ότι η Επιτροπή (το ΕΤΑ) παρέβη την υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 155 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 211 ΕΚ) να μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων που θεσπίζει,
  - να αποφανθεί ότι ο ενάγων υπέστη ζημία ανερχόμενη σε 181 518 γαλλικά φράγκα (FRF) και να του επιδικάσει το ποσό αυτό, που οφείλεται από το 1992, πλέον τόκων υπερημερίας,

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να του καταβάλει επιπλέον ποσό 20 000 (FRF) για τα μη δυνάμενα να αναζητηθούν έξοδα στα οποία υποβλήθηκε προκειμένου να προασπίσει τα συμφέροντά του.

20 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη,

— επικουρικώς, να απορρίψει την αγωγή ως αβάσιμη,

— να καταδικάσει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

21 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Το Πρωτοδικείο κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν εγγράφως σε αρκετές ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα.

22 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις θέσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ής Μαρτίου 2000.

Επί του παραδεκτού*Επιχειρήματα των διαδίκων*

- 23 Με την ένστασή της απαραδέκτου η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το δικόγραφο του ενάγοντος δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 19 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Το δικόγραφο της αγωγής αποζημιώσεως δεν προσδιορίζει ούτε την πταισματική πράξη ή παράλειψη που προσάπτεται στην Επιτροπή ούτε τη ζημία που υπέστη ο ενάγων ούτε την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ πταισματος και ζημίας. Η Επιτροπή υπενθυμίζει συναφώς τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να θεμελιωθεί εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1990, C-87/89, Sonito κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-1981, σκέψη 16, του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1997, T-7/96, Perillo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1061, σκέψη 41, και της 29ης Οκτωβρίου 1998, T-13/96, TEAM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-4073, σκέψη 68).
- 24 Πρώτον, όσον αφορά την αδικοπραξία, η Επιτροπή προβάλλει δύο επιχειρήματα.
- 25 Αφενός, ισχυρίζεται ότι το δικόγραφο ουδέν στοιχείο περιέχει σχετικά με τη σύμπραξη της Επιτροπής στη διαδικασία χρηματοδότησεως του σχεδίου του ενάγοντα. Η Επιτροπή τονίζει ότι η επιλογή ενός σχεδίου για χρηματοδότηση εκ μέρους του ΕΤΑ, καθώς και η πρακτική διαχείριση και οι όροι πληρωμής του δικαιούχου, ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των αρχών των ΥΧΕ. Ο ενάγων προβάλλει στην πραγματικότητα παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους των αρχών των ΥΧΕ που είναι κύριος του έργου για το σχέδιο. Σε μια τέτοια περίπτωση, όμως, το αίτημα του ενάγοντος πρέπει να θεωρηθεί απαράδεκτο, διότι δεν απέδειξε ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής τού προκάλεσε ζημία εκτός συμβάσεως χωριστή από την εκ συμβάσεως ζημία για την οποία δικαιούται να ζητήσει αποκατάσταση από τον κύριο του έργου (απόφαση Perillo κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 23, σκέψη 45).

26 Αφετέρου, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το δικόγραφο δεν αναφέρει τον λόγο για τον οποίο η καταγγελλθείσα από τον ενάγοντα αλλαγή προορισμού των κεφαλαίων συνιστά παράνομη πράξη, καθόσον δεν προσδιορίζει γιατί η Επιτροπή έπρεπε να εποπτεύσει, ή και να εμποδίσει, μια τέτοια αλλαγή. Επομένως, το γεγονός που προκάλεσε την προβαλλόμενη από τον ενάγοντα ζημία είναι πράξη των τοπικών αρχών που εκδόθηκε στο πλαίσιο ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 4ης Φεβρουαρίου 1998, T-93/95, Laga κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-195, και T-94/95, Landuyt κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-213, σκέψη 47).

27 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το δικόγραφο ουδόλως αποδεικνύει την ύπαρξη οποιασδήποτε αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ενδεχόμενης ελλείψεως εποπτείας εκ μέρους της Επιτροπής και της φερόμενης ζημίας. Επιπλέον, ο ενάγων δεν απέδειξε ότι η φερόμενη ζημία μπορούσε να αποφευχθεί αν η Επιτροπή είχε ασκήσει την απαιτούμενη κατά τον ενάγοντα εποπτεία.

28 Τρίτον, όσον αφορά τη ζημία, η Επιτροπή εξηγεί ότι, δεδομένου ότι το ύψος της ζητούμενης αποζημιώσεως αντιστοιχεί ακριβώς στο ποσό της χρηματοδοτήσεως την οποία ο ενάγων δεν έλαβε λόγω ενεργειών των εθνικών αρχών, το αίτημά του πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο, διότι, αν, υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως, είχε ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως κατά της Επιτροπής, η προσφυγή αυτή θα ήταν απαράδεκτη, γεγονός που θα συνεπαγόταν ομοίως το απαράδεκτο της αγωγής αποζημιώσεως (αποφάσεις Laga κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 26, σκέψη 48, και Landuyt κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 26, σκέψη 48).

29 Ο ενάγων αμφισβητεί την προβαλλόμενη από την Επιτροπή άποψη και ζητεί να αναγνωρισθεί το παραδεκτό της αγωγής του.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 30 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 19 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το οποίο δυνάμει του άρθρου 46, πρώτο εδάφιο, του ίδιου Οργανισμού έχει εφαρμογή στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της αγωγής πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Για να πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις, το δικόγραφο με το οποίο ζητείται η αποκατάσταση ζημιών τις οποίες φέρεται ότι προκάλεσε κοινοτικό όργανο πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία που επιτρέπουν την εξατομίκευση της συμπεριφοράς την οποία ο ενάγων προσάπτει στο θεσμικό όργανο, τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς και της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη, καθώς και τη φύση και την έκταση της εν λόγω ζημίας (απόφαση TEAM κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 23, σκέψη 27).
- 31 Εν προκειμένω, το δικόγραφο περιέχει τα στοιχεία που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό της προσαπτομένης στην Επιτροπή συμπεριφοράς, της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της φερόμενης ζημίας, καθώς και της εκτάσεως της ζημίας αυτής.
- 32 Έτσι, ο ενάγων προσάπτει κατ' αρχάς στην Επιτροπή παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον, παρά τις διαβεβαιώσεις της Επιτροπής, ουδέποτε έλαβε επιδότηση εκ μέρους του ΕΤΑ για τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως. Προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι παρέλειψε να εμποτεύσει τον τελικό προορισμό των κεφαλαίων που χορηγήθηκαν από το ΕΤΑ.
- 33 Ο ενάγων υποστηρίζει ότι η ζημία που υπέστη αντιστοιχεί στο ποσό της επιδοτήσεως που δεν έλαβε, ήτοι σε 181 518 FRF.
- 34 Ισχυρίζεται, επίσης, ότι η ζημία που υπέστη προκλήθηκε από την παρέμβαση ενός υπαλλήλου της Επιτροπής κατά τη συνάντηση του Οκτωβρίου 1991 και από την αδράνεια της Επιτροπής.

- 35 Συνεπώς, οι επιταγές των διατάξεων του άρθρου 19 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου πληρούνται στην υπό κρίση υπόθεση.
- 36 Το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το απαράδεκτο μιας ενδεχόμενης προσφυγής ακυρώσεως θα συνεπαγόταν το απαράδεκτο της υπό κρίση αγωγής αποζημιώσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, η αγωγή αποζημιώσεως βάσει των άρθρων 178 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 235 ΕΚ) και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) έχει θεσπιστεί ως αυτοτελές ένδικο βοήθημα που επιτελεί ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας, οπότε, το απαράδεκτο της προσφυγής ακυρώσεως δεν συνεπάγεται κατ' αρχήν το απαράδεκτο της αγωγής αποζημιώσεως για ζημία που φέρεται ότι προκλήθηκε λόγω της πράξης της οποίας ζητείται η ακύρωση. Δεν συμβαίνει το ίδιο όταν με την αγωγή αποζημιώσεως ζητείται στην πραγματικότητα η ανάκληση ατομικής αποφάσεως η οποία κατέστη απρόσβλητη και επομένως επιδιώκεται η καταστρατήγηση της διαδικασίας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, T-485/93, Dreyfus κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1101, σκέψεις 67 και 68). Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι η υπό κρίση αγωγή τείνει να άρει τα νομικά αποτελέσματα μιας αποφάσεως της Επιτροπής που κατέστη απρόσβλητη.
- 37 Συνεπώς, η παρούσα αγωγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 38 Ο ενάγων ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η πρόταση του προγράμματος φυτεύσεως από τον κ. Αλεξανδράκη, τον Οκτώβριο του 1991, του δημιούργησε δικαιολογημένη πεποίθηση για τη λήψη επιδοτήσεως μέχρι ποσού 181 518 FRF (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 1975, 169/73, Compagnie Continentale France

κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1975, σ. 53, της 14ης Μαΐου 1975, 74/74, CNTA κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 157, της 12ης Απριλίου 1984, 281/82, Unifrex κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, Συλλογή 1984, σ. 3677, της 29ης Σεπτεμβρίου 1987, 81/86, De Boer Buizen κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3677, και της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder, Συλλογή 1988, σ. 2321). Η εναγομένη δεν εκπλήρωσε, ωστόσο, την απορρέουσα από τη Σύμβαση υποχρέωση επιδοτήσεως υπέρ των γεωργών της Raiatea, οι οποίοι όμως τήρησαν το τμήμα της συμφωνίας που τους αφορούσε. Επιπλέον, υπήρξε πταισιματική παράλειψη της εναγομένης. Η Επιτροπή παρέβη την απορρέουσα από το άρθρο 155 της Συνθήκης υποχρέωσή της να ελέγξει την ορθή χρησιμοποίηση των χορηγούμενων κεφαλαίων (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1961, 14/60, 16/60, 17/60, 20/60, 24/60, 26/60, 27/60 και 1/61, Meroni κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 615).

39 Στο υπόμνημά του απαντήσεως, ο ενάγων υποστηρίζει ότι η απόφαση 91/482 βασίζεται στην εταιρική σχέση μεταξύ της Επιτροπής και των ΥΧΕ. Αναφέρεται, ειδικότερα, στο άρθρο 145, παράγραφος 3, της αποφάσεως αυτής, το οποίο κάνει λόγο για κοινή ευθύνη των αρμόδιων αρχών των ΥΧΕ και της Κοινότητας. Βάσει των άρθρων 221 και 223 της αποφάσεως 91/482, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής διαθέτει μάλιστα ειδικές εξουσίες εκτελέσεως και εποπτείας. Επομένως, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής ότι η ίδια δεν παρεμβαίνει στις σχέσεις μεταξύ των τοπικών αρχών και των ατομικών δικαιούχων πρέπει να απορριφθεί. Επιπλέον, ο ενάγων τονίζει ότι ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας της Επιτροπής παρουσίασε ο ίδιος, λόγω αρμοδιότητας, το πρόγραμμα φυτεύσεως στους κατ' ιδίαν δικαιούχους, παρουσία πέντε υπουργών της κυβερνήσεως του υπερπόντιου εδάφους. Η Κοινότητα ευθύνεται για τις ζημιές που προκλήθηκαν από την παρέμβαση αυτή (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1969, 9/69, Sayag κ.λπ., Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 121). Τα άρθρα 145, παράγραφος 3, στοιχείο στ', και 223 της αποφάσεως 91/482 θεμελιώνουν αδιαμφισβήτητα την ευθύνη της Κοινότητας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1971, 4/69, Lütticke κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 769, και της 8ης Απριλίου 1992, C-55/90, Cato κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-2533). Ακόμη και μετά την επιστροφή των κεφαλαίων από τις τοπικές αρχές στην Επιτροπή, η Κοινότητα εξακολουθεί να ευθύνεται βάσει του άρθρου 225, παράγραφος 8, της αποφάσεως 91/482.

40 Όσον αφορά την παράβαση από την Κοινότητα της υποχρεώσεώς της ελέγχου, ο ενάγων αναφέρεται επίσης σε άρθρο που δημοσιεύθηκε στη *Nouvelles de Tahiti* της 30ης Σεπτεμβρίου 1999.

- 41 Ο ενάγων ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της μη τηρήσεως της δεσμεύσεως του ΕΤΑ και της ζημίας, η οποία αντιστοιχεί στο ποσό της υπεσχημένης επιδοτήσεως, ήτοι σε 181 518 FRF. Προσθέτει ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της αποφάσεως 91/482, υπεύθυνες για το εν λόγω σχέδιο ήταν από κοινού η Επιτροπή και οι τοπικές αρχές. Ο ενάγων, αναφερόμενος στην απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 1986, 175/84, Krohn κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 753), φρονεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια με τη συμπεριφορά των κοινοτικών αρχών.
- 42 Η Επιτροπή απαντά, πρώτον, ότι ουδεμία πράξη ή παράλειψή της ήταν ικανή να γεννήσει ευθύνη της απέναντι στον ενάγοντα. Η επιλογή μικροπρογράμματος για χρηματοδότηση από το ΕΤΑ ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των αρχών των ΥΧΕ. Οι οικείες αρχές έχουν την αποκλειστική ευθύνη όχι μόνο για τη σύναψη σύμβασων με τους δικαιούχους του σχεδίου, αλλά επίσης για τη διαχείριση και την εκτέλεσή του. Κανένας νομικός δεσμός δεν υφίσταται μεταξύ του ΕΤΑ και των δικαιούχων του εν λόγω σχεδίου, η δε Επιτροπή δεν παρεμβαίνει στις σχέσεις μεταξύ των τοπικών αρχών του οικείου υπερπόντιου εδάφους και των κατ' ιδίαν δικαιούχων.
- 43 Οι εκπρόσωποι της Επιτροπής, μετέχοντας στην παρουσίαση του προγράμματος φυτεύσεως τον Οκτώβριο του 1991, βοήθησαν τις τοπικές αρχές του οικείου εδάφους, οι οποίες, πάντως, εξακολούθησαν να είναι ο κύριος του έργου και υπεύθυνες για τα ατομικά σχέδια.
- 44 Όπως αναγνωρίζει ο ενάγων, η εν λόγω επιδότηση χορηγήθηκε από την Υπηρεσία Γεωργίας της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Πολυνησίας. Επομένως, με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων βάλλει κατά παραβάσεως των συμβατικών υποχρεώσεων που τον συνδέουν με τις αρχές του υπερπόντιου εδάφους. Από πάγια νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 33/82, Murri frères κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2759, σκέψη 38, και απόφαση Perillo κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 23, σκέψη 45) προκύπτει, όμως, ότι η Επιτροπή δεν ευθύνεται για ενδεχόμενη παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων που συνδέουν τον δικαιούχο ενός επιλεγέντος σχεδίου με την τοπική αρχή.

- 45 Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι ο ενάγων δεν αποδεικνύει νομοτύπως τη δέσμευση των αρχών της Γαλλικής Πολυνησίας να του καταβάλουν το ποσό των 181 518 FRF για το χρηματοδοτηθέν από το ΕΤΑ σχέδιο.
- 46 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο ενάγων δεν προσκόμισε καμιά απόδειξη περί αμέσου αιτιώδους συνάφειας μεταξύ πράξεως ή παραλείψεως της Επιτροπής και της μη πληρωμής της επιδοτήσεως από τις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 47 Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι δεν υπάρχει καμιά συμβατική σχέση μεταξύ του ενάγοντος και της Επιτροπής όσον αφορά τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως. Συγκεκριμένα, βάσει του άρθρου 4, στοιχείο γ', των ειδικών ρητρών της Συμβάσεως, η εκτέλεση του προγράμματος ανατέθηκε στις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας (βλ., ανωτέρω, σκέψη 5).
- 48 Καίτοι δεν υφίσταται συμβατική σχέση μεταξύ της Επιτροπής και του ενάγοντος, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι η Κοινότητα μπορεί να υποχρεωθεί, βάσει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, να αποκαταστήσει τη ζημία την οποία υπέστησαν τρίτοι συνεπεία πράξεων στις οποίες προέβη ο εκπρόσωπός της κατά την άσκηση των καθηκόντων του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1985, 118/83, CMC κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2325, σκέψη 31, και του Πρωτοδικείου της 16ης Νοεμβρίου 1994, T-451/93, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1061, σκέψη 43).
- 49 Πάντως, η ευθύνη της Κοινότητας προϋποθέτει ότι ο ενάγων αποδεικνύει όχι μόνον το παράνομο των προσαιπτομένων στο οικείο όργανο ενεργειών και το υποστατό της ζημίας, αλλά και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ αυτών των ενεργειών και της ζημίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80 έως

200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψη 18, και της 14ης Ιανουαρίου 1993, C-257/90, Italsolar κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-9, σκέψη 33· απόφαση Perillo κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 23, σκέψη 41). Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η ζημία πρέπει να απορρέει κατά τρόπο επαρκώς άμεσο από την προσεχόμενη συμπεριφορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, Dumortier Frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 515, σκέψη 21· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1996, T-175/94, International Procurement Services κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-729, σκέψη 55, και Perillo κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 23, σκέψη 41).

Επί της φερόμενης πταισματοτικής συμπεριφοράς

- 50 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο ενάγων προσάπτει δύο «πταίσματα» στην Επιτροπή. Αφενός, ότι παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στο πλαίσιο του προγράμματος φυτεύσεως και, αφετέρου, ότι άσκησε ανεπαρκή έλεγχο σχετικά με την ορθή χρησιμοποίηση των κεφαλαίων που χορήγησε το ΕΤΑ για την εκτέλεση του προγράμματος.
- 51 Ο ενάγων υποστηρίζει, πρώτον, ότι η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον κ. Αλεξανδράκη, παραβίασε την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον, στη συνάντηση του Οκτωβρίου 1991, του δημιούργησε την προσδοκία ότι, αν είχε μετείχε στο πρόγραμμα φυτεύσεως, θα ελάμβανε επιδότηση από το ΕΤΑ. Η Επιτροπή, ωστόσο, δεν «εκπλήρωσε την υποχρέωσή της επιδοτήσεως».
- 52 Η Επιτροπή δέχεται ότι «ουδόλως αμφισβητείται ότι τον Οκτώβριο του 1991 υπάλληλοι ή εκπρόσωποι του ΕΤΑ συμμετέσχον σε παρουσίαση μικροσχεδίου φυτεύσεως τροπικών οπωροφόρων δένδρων». Επιπλέον, η παρουσία τέτοιων εκπροσώπων, και, μεταξύ άλλων, του κ. Αλεξανδράκη, που ήταν τότε υπάλληλος της Επιτροπής, προκύπτει από τη δήλωση του κ. Tetuanui (βλ., ανωτέρω, σκέψη 9).

- 53 Πρέπει να υπομνησθεί ότι κάθε επιχειρηματίας στον οποίο ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες έχει τη δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, T-481/93 και T-484/93, *Exportateurs in Levende Varkens* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψη 148). Ωστόσο, ουδείς μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση της αρχής αυτής ελλείψει συγκεκριμένων διαβεβαιώσεων που του παρέσχε η διοίκηση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, T-571/93, *Lefebvre* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2379, σκέψη 72).
- 54 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο κ. Αλεξανδράκης, κατά τη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991, παρέσχε στον ενάγοντα συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις ικανές να του δημιουργήσουν βάσιμες προσδοκίες ως προς τη χορήγηση επιδοτήσεως από το ΕΤΑ για τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως.
- 55 Σύμφωνα με το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο που παρέσχε ο ενάγων σχετικά με τη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991, ήτοι τη δήλωση του κ. Tetuanui, μπορεί να διαπιστωθεί ότι ο κ. Αλεξανδράκης έκανε λόγο, κατά τη συνάντηση αυτή, περί συνολικής επιδοτήσεως 35 εκατομμυρίων FCP για το πρόγραμμα φυτεύσεως (βλ., ανωτέρω, σκέψη 9).
- 56 Από αυτό το αποδεικτικό στοιχείο δεν συνάγεται πάντως ότι ο υπάλληλος της Επιτροπής παρέσχε στον ενάγοντα συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις ότι επρόκειτο να λάβει επιδότηση στο πλαίσιο του προγράμματος φυτεύσεως.
- 57 Αντιθέτως, από αρκετά στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να δημιουργήσει παρόμοιες προσδοκίες κατά τη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991.

58 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τη δήλωση του κ. Tétuanui (βλ., ανωτέρω, σκέψη 9), ο κ. Αλεξανδράκης δήλωσε, κατά τη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991, ότι το «μικροσχέδιο σχετικά με τα οπωροφόρα δένδρα βρισκόταν υπό τον άμεσο έλεγχο του Anaearii Colomes, τεχνικού υπαλλήλου της Υπηρεσίας Αγροτικής Οικονομίας της Raiatea». Η δήλωση αυτή πρέπει να συσχετιστεί με το άρθρο 4, στοιχείο γ', των ειδικών ρητρών, της Συμβάσεως, το οποίο προβλέπει, όπως και το άρθρο 90, παράγραφος 2, της αποφάσεως 80/1186 (πλέον άρθρο 145, παράγραφος 2, της αποφάσεως 91/482), την ανάθεση της εκτελέσεως του σχεδίου στις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας, συγκεκριμένα στην Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας του υπερπόντιου εδάφους (βλ., ανωτέρω, σκέψη 5).

59 Ακολούθως, ο ενάγων ισχυρίζεται ότι, μετά τη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991, απευθύνθηκε στις τοπικές αρχές. Η Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας της Raiatea τον ενέγραψε ως δικαιούχο 3,3 εκατομμυρίων FCP (181 518 FRF) εκ των 35 εκατομμυρίων FCP που διέθεσε το ΕΤΑ για τους γεωργούς της Raiatea (βλ., ανωτέρω, σκέψη 10). Ο ενάγων υποστηρίζει επίσης ότι «η Υπηρεσία Γεωργίας της κυβερνήσεως του υπερπόντιου εδάφους όχι μόνον του υπέδειξε ποια οπωροφόρα δένδρα να φυτέψει, αλλά του προμήθευσε και του πώλησε δικά της φυτά, διαθέτοντάς του 3,3 εκατομμύρια FCP από την εκ μέρους του ΕΤΑ χορηγηθείσα επιδότηση» (βλ., ανωτέρω, σκέψη 11).

60 Ο δικηγόρος του ενάγοντος, όταν ρωτήθηκε επί του σημείου αυτού στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποστήριξε ότι, μολονότι δεν υπήρχε γραπτή σύμβαση μεταξύ του πελάτη του και των αρχών της Γαλλικής Πολυνησίας, οι αρχές αυτές παρέσχον στον πελάτη του προφορικά τη διαβεβαίωση, σύμφωνα με τις τοπικές συνήθειες, ότι επρόκειτο να λάβει επιδότηση από το ΕΤΑ.

61 Επομένως, αν ο ενάγων έλαβε, σε δεδομένη στιγμή, συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις ότι πληρούσε τις προϋποθέσεις ώστε να λάβει επιδότηση από το ΕΤΑ για τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως, οι διαβεβαιώσεις αυτές του παρασχήθηκαν από τις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας και όχι από την Επιτροπή.

- 62 Δεύτερον, από τη δήλωση του κ. Tetuanui προκύπτει ότι 47 από τους 50 γεωργούς που ήταν παρόντες δεν έδωσαν συνέχεια στην παρουσίαση του κ. Αλεξανδράκη. Συγκεκριμένα, η δήλωση αναφέρει ότι «περίπου 50 γεωργοί εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους να μετάσχουν στην υλοποίηση του προτεινόμενου από τον κ. Αλεξανδράκη σχεδίου, αλλά μόνον τρία άτομα φύτεψαν τα φυτά και δένδρα, σύμφωνα με τις υποδείξεις του κ. Colomes, χωρίς να περιμένουν την επιδότησή τους: μεταξύ αυτών και [ο ενάγων]».
- 63 Η διαπίστωση αυτή αποτελεί πρόσθετη ένδειξη του γεγονότος ότι ο κ. Αλεξανδράκης δεν παρέσχε καμιά συγκεκριμένη διαβεβαίωση στους μετασχόντες στη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991 ως προς την ενδεχόμενη επιδότηση που επρόκειτο να λάβουν για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα φυτεύσεως.
- 64 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο δικηγόρος του ενάγοντος τόνισε τη δυσπιστία του πελάτη του έναντι των τοπικών αρχών. Η προσδοκία του ενάγοντος ότι θα λάβει την επιδότηση που υποστηρίζει ότι δικαιούται γεννήθηκε ακριβώς λόγω της συμμετοχής του ΕΤΑ στο πρόγραμμα και της παρουσίας του κ. Αλεξανδράκη, υπαλλήλου της Επιτροπής, στη συνάντηση του Οκτωβρίου του 1991.
- 65 Πάντως, ο ενάγων ουδόλως αποδεικνύει ότι η εμπιστοσύνη του στηριζόταν σε συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις που του παρέσχε η εναγομένη. Μόνη η συγχρηματοδότηση από το ΕΤΑ προγράμματος φυτεύσεως και η παρουσίαση του προγράμματος αυτού από έναν υπάλληλο της Επιτροπής σε μια συνάντηση δεν αρκούν για να θεμελιώσουν τη δικαιολογημένη πεποίθηση ενός μετασχόντος στη συνάντηση συνετού και προνοητικού επιχειρηματία για το δικαίωμά του να λάβει επιδότηση από το ΕΤΑ. Συγκεκριμένα, όπως αποδεικνύεται από τη στάση των λοιπών 47 ενδιαφερόμενων γεωργών, ένας τέτοιος επιχειρηματίας δεν θα είχε ξεκινήσει εργασίες χωρίς να περιμένει επίσημη απάντηση από τις αρμόδιες αρχές σχετικά με την προς αυτόν χορήγηση επιδοτήσεως στο πλαίσιο του προγράμματος (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Οκτωβρίου 1996, T-336/94, Efisol κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1343, σκέψη 34).

66 Τρίτον, αν ο κ. Αλεξανδράκης είχε παράσχει στον ενάγοντα συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις για επιδότηση από το ΕΤΑ, ο ενάγων έπρεπε κανονικά να ζητήσει από την Επιτροπή την καταβολή της επιδοτήσεως μόλις ολοκλήρωσε τη συμβολή του στο πρόγραμμα. Επιβάλλεται, ωστόσο, η διαπίστωση ότι ο φάκελος δεν περιέχει καμιά ένδειξη αλληλογραφίας μεταξύ του ενάγοντος και της Επιτροπής.

67 Τέλος, τέταρτον, το γεγονός ότι, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο ενάγων ανέφερε διαφορετικά στοιχεία σχετικά με το ποσό της υπεσχημένης επιδοτήσεως αποτελεί επίσης ένδειξη ότι η Επιτροπή ουδέποτε του παρέσχε συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις ως προς αυτήν την ενδεχόμενη επιδότηση.

68 Συγκεκριμένα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο ενάγων υποστήριξε κατ' αρχάς, χωρίς να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη του ισχυρισμού του, ότι «είχε εγγραφεί ως δικαιούχος 3,3 εκατομμυρίων FCP (= 181 518 FRF) εκ των 35 εκατομμυρίων FCP που διέθεσε το ΕΤΑ για τους γεωργούς της Raiatea». Ακολούθως, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου επί του σημείου αυτού, ο ενάγων εξήγησε, με επιστολή της 10ης Μαρτίου 2000, ότι «το ποσό των 3,3 εκατομμυρίων FCP που αναφέρεται [στο δικόγραφο] έχει υπολογιστεί κατά προσέγγιση και ο ακριβής υπολογισμός προκύπτει από το υπηρεσιακό σημείωμα της συνεδριάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1990».

69 Σύμφωνα με το εν λόγω σημείωμα, οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας είχαν υπολογίσει ότι, κατά μέσον όρο, οι 40 γεωργοί που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα φυτεύσεως θα ελάμβαναν επιδότηση 750 000 FCP. Δεδομένου ότι τη βάση για τον υπολογισμό του μέσου αυτού όρου αποτέλεσαν δύο εκτάρια επιδοτούμενων φυτειών, ο ενάγων υπολόγισε, στην από 10 Μαρτίου 2000 επιστολή του, ότι η πραγματική ζημία του ανερχόταν σε 5 325 000 FCP, ήτοι 292 743 FRF, εφόσον είχε προβεί σε φυτεύσεις επί συνολικής εκτάσεως 14,2 εκταρίων.

70 Εντούτοις, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο δικηγόρος του ενάγοντος υποστήριξε ότι ο πελάτης του είχε λάβει διαβεβαίωση ότι η συμμετοχή του στο

πρόγραμμα φυτεύσεως θα του έδινε δικαίωμα για επιδότηση ύψους 181 518 FRF, ποσό που δεν αντιστοιχεί στους υπολογισμούς τού ποσού της ζημίας που προβάλλει ο ενάγων με την από 10 Μαρτίου 2000 επιστολή του.

- 71 Επιπλέον, όσον αφορά το περιεχόμενο του υπηρεσιακού σημειώματος, που αναφέρεται ανωτέρω στη σκέψη 69, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το πρόγραμμα φυτεύσεως κάλυπτε, βάσει του άρθρου 3 της Συμβάσεως, φυτεύσεις εκτάσεως 2,5 εκταρίων κατ' ανώτατο όριο. Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς του ενάγοντος, ο συνημμένος στην από 10 Μαρτίου 2000 επιστολή του κατάλογος, ο οποίος περιλαμβάνει 30 ονόματα σε αντιστοιχία με τις φυτευθείσες εκτάσεις, δεν αποτελεί ένδειξη ότι το όριο των 2,5 εκταρίων καταργήθηκε. Συγκεκριμένα, ουδόλως αποδείχθηκε ότι το εν λόγω έγγραφο έχει κάποια σχέση με το πρόγραμμα φυτεύσεως. Ελλείψει στοιχείων που να αποδεικνύουν ότι το όριο του άρθρου 3 της Συμβάσεως τροποποιήθηκε, οι ούτως ή άλλως αναπόδεικτοι ισχυρισμοί του ενάγοντος ότι πραγματοποίησε φυτεύσεις σε έκταση 14,2 εκταρίων δεν αποδεικνύουν ότι κάποια αρχή τού είχε υποσχεθεί επιδότηση 181 518 FRF ή, ενδεχομένως, 292 743 FRF για την εκτέλεση του προγράμματος φυτεύσεως.
- 72 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι ο ενάγων δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή τού δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες ως προς τη χορήγηση επιδοτήσεως εκ μέρους του ΕΤΑ για τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως.
- 73 Ο ενάγων προβάλλει, δεύτερον, παράβαση εκ μέρους της Επιτροπής της υποχρεώσεώς της ελέγχου. Συναφώς, αναφέρεται στο άρθρο 155 της Συνθήκης, καθώς και στα άρθρα 145, παράγραφος 3, στοιχείο στ', 221 και 223 της αποφάσεως 91/482, στα οποία τονίζεται η ευθύνη της Κοινότητας για την εκτέλεση των χρηματοδοτούμενων από το ΕΤΑ προγραμμάτων.
- 74 Πάντως, πρέπει να υπομνησθεί ότι τη νομική βάση της Συμβάσεως αποτελεί η απόφαση 80/1186. Το άρθρο 90, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της αποφάσεως αυτής προβλέπει ότι οι αρχές του οικείου υπερπόντιου εδάφους έχουν την ευθύνη «της

εκτελέσεως των χρηματοδοτούμενων από την Κοινότητα σχεδίων και προγραμμάτων δράσεως». Σε πλήρη συμφωνία με τη διάταξη αυτή, το άρθρο 4, στοιχείο γ, των ειδικών ρητρών της Συμβάσεως ορίζει τα εξής: «Κύριος του έργου είναι η Υπηρεσία Αγροτικής Οικονομίας του υπερεπόντιου εδάφους».

75 Εφόσον η Γαλλική Πολυνησία είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση του προγράμματος φυτεύσεως, αυτή είναι αρμόδια να συνάψει συμβατικές σχέσεις με τους γεωργούς που ενδιαφέρονται για το εν λόγω πρόγραμμα.

76 Ακολούθως, από αρκετά έγγραφα που παρέσχε η Επιτροπή προς απάντηση στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η Επιτροπή προέβη σε έλεγχο της προόδου εκτελέσεως του προγράμματος φυτεύσεως. Έτσι, στα πρακτικά μιας αποστολής της Επιτροπής στη Γαλλική Πολυνησία, η οποία πραγματοποιήθηκε μεταξύ 2 και 7 Απριλίου 1990, αναφέρεται: «Εκτός από (...) την αγορά επαγγελματικών οχημάτων, το σχέδιο αυτό δεν έχει ακόμη ξεκινήσει».

77 Με επιστολή της 14ης Νοεμβρίου 1990, ο κ. Αλεξανδράκης γνωστοποίησε στον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Πολυνησίας τα εξής: «Στην από 27.7.90 υπ' αριθ. 134 επιστολή μου είχα (...) ζητήσει την υποβολή εκθέσεως για το πρόγραμμα φυτεύσεως. Το υπενθύμισα στις υπηρεσίες σας κατά την αποστολή μου τον προηγούμενο μήνα. Μολονότι το σχέδιο ουδόλως έχει ξεκινήσει, χρειάζεται τουλάχιστον μια έκθεση όπου να διευκρινίζεται τι έχει πραγματοποιηθεί, ο λόγος για τον οποίο υπάρχουν τόσες δυσκολίες για να ξεκινήσει και, τέλος, αν το σχέδιο μπορεί να συνεχιστεί ή πρέπει να εγκαταλειφθεί».

78 Από την έκθεση της Γαλλικής Πολυνησίας της 26ης Φεβρουαρίου 1991, η οποία καταρτίστηκε κατόπιν του αιτήματος που περιείχε η προαναφερθείσα επιστολή της 14ης Νοεμβρίου 1990, προκύπτει ότι, στο πλαίσιο του προγράμματος φυτεύσεως, οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας αγόρασαν τρία οχήματα αντί δύο που προβλέπονταν αρχικά στη Σύμβαση και ότι ο εκπρόσωπος της Επιτροπής δέχθηκε την τροποποίηση αυτή των όρων της Συμβάσεως. Στη συνέχεια της εκθέσεως αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους το πρόγραμμα φυτεύσεως δεν υλοποιήθηκε ακόμη.

- 79 Με επιστολή της 7ης Μαΐου 1991, ο κ. Αλεξανδράκης παρουσίασε τις προτάσεις του για «την άρση του αδιεξόδου».
- 80 Σε έκθεση της 16ης Σεπτεμβρίου 1991, η οποία παραπέμπει στην επιστολή της 7ης Μαΐου 1991, οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας ενημέρωσαν την Επιτροπή για τα ακόλουθα: «Επί του παρόντος, 51 γεωργοί (εκ των οποίων 25 στον τομέα της Faaroa) είναι έτοιμοι να δεσμευθούν για την εκτέλεση του προγράμματος φυτεύσεως. Το πρόγραμμα εξακολουθεί να περιλαμβάνει, όπως και στον προηγούμενος διαβιβασθέντα φάκελο, 86 εκτάρια οπωροφόρων δένδρων».
- 81 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 1992, οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας ζήτησαν από την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο VIII των γενικών ρητρών της Συμβάσεως, «να προβεί στο οριστικό κλείσιμο του προγράμματος φυτεύσεως» και να διαθέσει τις μη χρησιμοποιηθείσες πιστώσεις για άλλο σχέδιο.
- 82 Με έγγραφο της 4ης Δεκεμβρίου 1992, η Επιτροπή αντέδρασε ευνοϊκά στο κλείσιμο του σχεδίου και την αναδιάθεση των πιστώσεων υπό τον όρον ότι οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας θα προέβαιναν στην επιστροφή της επιδότησεως που είχαν λάβει για τη χρηματοδότηση της αγοράς τριών οχημάτων. Επιπλέον, από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι η χρηματοδότηση της αγοράς των τριών οχημάτων αποτέλεσε «τη μόνη δαπάνη που πραγματοποίησε το ΕΤΑ για ένα σχέδιο που δεν ξεκίνησε ποτέ». Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας επέστρεψαν πράγματι την επιδότηση που έλαβαν για την αγορά των εν λόγω οχημάτων.
- 83 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο ενάγων δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν έλεγξε τη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων του ΕΤΑ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή ενημερώθηκε για την πρόοδο του προγράμματος φυτεύσεως και διαπίστωσε ότι, εκτός από την αγορά τριών οχημάτων, το πρόγραμμα ουδέποτε ξεκίνησε και δεν δημιούργησε καμιά δαπάνη.

- 84 Στο πλαίσιο αυτό, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι ο ενάγων, κατόπιν γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, δεν μπόρεσε να παράσχει κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι συνήψε σύμβαση με τις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας σχετικά με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως.
- 85 Ο ενάγων υποστηρίζει, ωστόσο, ότι οι τοπικές αρχές δεσμεύθηκαν προφορικώς έναντι αυτού ότι η συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως θα του παρείχε δικαίωμα για επιδότηση ύψους 181 518 FRF. Επομένως, υφίστατο προφορική σύμβαση μεταξύ του ενάγοντος και των αρχών της Γαλλικής Πολυνησίας και η Επιτροπή ήταν αρμόδια να ελέγξει την ορθή εκτέλεσή της.
- 86 Αν υποθεθεί ότι υφίστατο τέτοια προφορική σύμβαση μεταξύ του ενάγοντος και των αρχών της Γαλλικής Πολυνησίας, πρέπει να εξεταστεί, αφενός, αν οι σχετικές διατάξεις, που αντιστοιχούν σε αυτές που εσφαλμένα επικαλέστηκε ο ενάγων, — ήτοι το άρθρο 155 της Συνθήκης και τα άρθρα 145, παράγραφος 3, στοιχείο στ', 221 και 223 της αποφάσεως 91/482 —, προβλέπουν για την Επιτροπή υποχρέωση ελέγχου σχετικά με την εκτέλεση των ατομικών συμβάσεων που συνάπτει το ενδιαφερόμενο υπερπόντιο έδαφος στο πλαίσιο προγράμματος χρηματοδοτούμενου από το ΕΤΑ και, αφετέρου, αν ενδεχομένως η Επιτροπή δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή της ελέγχου.
- 87 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις που επικαλείται ο ενάγων προβλέπουν μόνον έλεγχο της Επιτροπής σχετικά με την ορθή χρησιμοποίηση των κοινοτικών κεφαλαίων από τις αρχές του οικείου υπερπόντιου εδάφους. Έτσι, το άρθρο 90, παράγραφος 4, στοιχείο δ', της αποφάσεως 80/1186, διάταξη που αντιστοιχεί στο άρθρο 145, παράγραφος 3, στοιχείο στ', της νυν ισχύουσας αποφάσεως 91/482, προβλέπει ότι «οι αρμόδιες αρχές των χωρών και εδαφών και η Κοινότητα έχουν από κοινού την ευθύνη για τη διασφάλιση της εκτελέσεως των σχεδίων και προγραμμάτων δράσεως τα οποία χρηματοδοτεί η Κοινότητα, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που συμφωνήθηκαν και τις διατάξεις της παρούσας αποφάσεως». Τα άρθρα 103 και 104 της αποφάσεως 80/1186, — ζητήματα που πλέον διέπονται από τα άρθρα 221 και 223 της αποφάσεως 91/482, στα οποία αναφέρεται ο ενάγων —, αφορούν αντίστοιχα τους ρόλους του τοπικού διατάκτη και του εκπροσώπου της Επιτροπής, οι οποίοι, στο πλαίσιο των χρηματοδοτούμενων από το ΕΤΑ προγραμμάτων,

ασκούν αντίστοιχα τις αρμοδιότητες του οικείου υπερπόντιου εδάφους και της Επιτροπής. Όσον αφορά το άρθρο 155 της Συνθήκης, η διάταξη αυτή έχει ως αντικείμενο να καθορίσει, σε γενικές γραμμές, τις αρμοδιότητες της Επιτροπής (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, Τ-371/94 και Τ-394/94, *British Airways κ.λπ. και British Midland Airways κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1998, σ. ΙΙ-2405, σκέψη 453). Εν προκειμένω, το άρθρο 155 της Συνθήκης δεν επιβάλλει, στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ενώσεως με τις ΥΧΕ, καμιά υποχρέωση που να βαίνει πέραν της υποχρέωσης ελέγχου που προβλέπεται στο πλαίσιο της αποφάσεως 80/1186.

88 Συνεπώς, ακόμη και αν ο ενάγων είχε αποδείξει, κάτι που δεν συμβαίνει, ότι συνήψε σύμβαση με τις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας σχετικά με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα φυτεύσεως, ο ενάγων δεν απέδειξε την ύπαρξη πταισματικής συμπεριφοράς της Επιτροπής. Η Επιτροπή, αφενός, άσκησε επαρκή έλεγχο σχετικά με την ορθή χρησιμοποίηση από τις αρχές της Γαλλικής Πολυνησίας των κοινοτικών κεφαλαίων που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος φυτεύσεως (βλ., ανωτέρω, σκέψεις 76 έως 83) και, αφετέρου, δεν έχει καμιά υποχρέωση να εξασφαλίσει ότι κάθε σχέδιο που έχει ενδεχομένως επιλεγθεί και εγκριθεί από τις τοπικές αρχές ενός υπερπόντιου εδάφους εκτελείται σύμφωνα με τους όρους που έχουν διαπραγματευθεί οι αρχές αυτές με τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που μετέχουν στην υλοποίηση του χρηματοδοτούμενου από το ΕΤΑ προγράμματος.

89 Από όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο ενάγων δεν απέδειξε την ύπαρξη πταισματικής συμπεριφοράς της Επιτροπής.

90 Χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν ο ενάγων απέδειξε το ύπαρκτό της φερόμενης ζημίας και αν μπορούσε να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της εν λόγω ζημίας και της κατά τους ισχυρισμούς του πταισματικής συμπεριφοράς, η παρούσα αγωγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

91 Βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι ο ενάγων ηττήθηκε και η Επιτροπή είχε υποβάλει σχετικό αίτημα, πρέπει ο ενάγων να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την αγωγή.**
- 2) **Καταδικάζει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.**

Lenaerts

Azizi

Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Ιουνίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

K. Lenaerts